

Плотнікова М.Ф.

УДК 65.011.56:004:658

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність. Ознакою сучасного світового розвитку соціально-економічних систем – виникнення та функціонування величезних потоків науково-технічної інформації, методичного забезпечення, потужних баз даних, сформованих як державними, так і недержавними структурами. Інформація в інвестиційній сфері перетворилася на потужний стратегічний ресурс економіки та бізнесу. Поряд з такими значними формоутворювачами капіталу як час та знання, інформаційні ресурси, засоби їх збирання, обробки, передачі та поширення, є рушіями сучасного менеджменту і становлять основу конкурентоспроможності суб'єктів на ринку.

Постійні «атаки», спрямовані на несанкціоноване проникнення, руйнацію, несанкціоновані зміну та крадіжки баз даних визначили необхідні формування запобіжних заходів щодо захисту та інформаційної безпеки систем. Особливо гостро проблема безпеки інформаційних систем стоїть у державному секторі, проте збільшення інформаційного навантаження та входження в інформаційне середовище нових суб'єктів лише посилює потребу забезпечення безпеки суспільних та приватних інтересів.

Постановка проблеми. Проблемам формування та функціонування інформаційних систем присвячені численні праці вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед них вагоме місце займають праці, І.Н. Герчикова, А.Б. Зверинцева, Г.Васовської, А.С. Сосніна, М.Г. Твердохліба, М.Г. Чумаченка, А.В. Шегди, присвячені інформаційну забезпеченню аналітичної роботи та менеджменту. Публікації розкривають проблеми становлення та технічного забезпечення інформаційного середовища інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання й основні підходи до їх вирішення [3-4]. Також предметом дослідження науковців є суспільно-економічні основи безпеки інформаційного середовища суспільства [2, с. 170]. Водночас недостатньо врегульованими й розкритими є питання формування та забезпечення ефективного функціонування інформаційних систем окремих ринкових агентів під час здійснення ними інвестиційної діяльності. Розв'язанню вказаної проблеми присвячена дана публікація.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи формування інформаційного забезпечення економічних систем в умовах динамічного ринкового середовища. *Об'єктом дослідження* є процес формування інформаційного забезпечення економічних систем суб'єктів на ринку різних форм власності та господарювання.

Метою дослідження є визначення ролі і місця інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств в контексті посилення рівня його соціально-економічної безпеки. Реалізація вказаної мети здійснювалася шляхом розв'язання таких завдань: 1) вивчення сутності категорії інформація та визначення її ролі в діяльності підприємств; 2) виявлення загроз безпеки інформаційних систем під час здійснення інвестиційної діяльності підприємств; 3) формування системи інформаційного забезпечення галузевих формувань регіону засобами автоматизації процесів управління ними.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про державну таємницю» [1] визначає сутність та види інформаційних ресурсів, що можуть бути віднесені до вказаної категорії. За висновками експертів лише 20% загального обсягу інформації є інформаційними ресурсами загального доступу [2, с. 171]. Водночас відносини, які виникають при спробі доступу до інформаційних ресурсів інших суб'єктів на ринку, що становлять відомості обмеженого доступу, з позицій нормативно-правового забезпечення є недостатньо врегульованими. Останнє унеможливорює забезпечення системи захисту соціально-економічних інтересів суб'єктів-власників такої інформації.

Основними джерелами загроз безпеки інформаційних систем під час здійснення інвестиційної діяльності є безперервне ускладнення інформаційних та телекомунікаційних систем, мереж зв'язку, що є важливими складовими елементами інфраструктури; концентрація ключових інформаційних ресурсів в обмеженого кола осіб; несанкціоноване використання наявних потужностей інформаційних систем та персональних даних, що накопичуються різноманітними структурами; розширення можливостей прихованого спостереження за діяльністю суб'єктів господарювання та окремих осіб; маніпулювання свідомістю людей за рахунок формування «штучного інформаційного простору» [5–6]. Небезпека виявляє себе у порушенні стійкості формування й функціонування інформаційних систем або її складових елементів; спробах шахрайства з використанням наявних телекомунікаційних систем; проявами несанкціонованого доступу до ресурсів, що охороняється в силу її соціально-економічної значущості для діяльності підприємств і, як наслідок отримання протиправного доступу до фінансової та іншої інформації. Останнє в тому числі передбачає використання з корисною метою чи маніпулювання соціально-економічними подіями й руйнацією значущих для підприємства чи місцевого осередку цінностей тощо.

Менеджмент – це галузь професійної діяльності, що створює організаційні умови для економічного і соціального розвитку як колективу, так і суспільства в цілому. Людський фактор в менеджменті – основа його гнучкості та надійності в кожному окремому випадку. Водночас сучасним спеціалістам-менеджерам слід пам'ятати, що повсякчасне і широке використання технічних засобів і, в першу чергу, персональних комп'ютерів останнього покоління полегшує основну роботу, дозволяє працювати у відповідному ритмі і забезпечує зберігання та відтворення необхідної інформації.

Сучасний етап функціонування економіки характеризується зростанням інформаційного навантаження на управлінський персонал. Це визначає актуальність проблеми комплексної автоматизації управлінської

діяльності на основі сучасних інформаційних технологій та засобів телекомунікації. Автоматизація управлінської діяльності – об'єктивний процес, який має охопити галузь у цілому, основою якого є створення високоорганізованого середовища. Останнє має охоплювати і об'єднувати інформаційне, телекомунікаційне й програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі, бази даних, інші засоби інформації, що дає змогу на якісно новому рівні проводити як повсякденну оперативну роботу, так і аналіз стану та перспектив діяльності в цілому, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення.

Широке впровадження в суспільному господарстві засобів обчислювальної техніки та створення автоматизованих систем управління є одним з найбільш важливих напрямків підвищення ефективності управлінської праці. Досвід функціонування автоматизованих систем управління доводить, що тільки безпосередня участь керівного складу в розробці і впровадженні систем дозволяє створити ефективні механізми управління. Керівний склад підприємства приймає рішення щодо вибору технічних засобів для проектування обчислювальних центрів підприємств, а також термінальних пристроїв, що встановлюються безпосередньо на робочому місці керівника. Такі рішення вимагають кваліфікованої оцінки об'ємів вирішуваних завдань, регламентованих термінів надання даних, пропускнуої спроможності системи тощо. Впровадження засобів автоматизації процесів управління в агропромислових підприємствах має визначальний вплив на зміну структури і функції управління. Реальний економічний ефект, що має з'явитися в результаті такого впровадження має кількісні і якісні характеристики внаслідок широкого впровадження задач автоматизації управління, оптимізації управлінських рішень за допомогою економіко-математичних методів і моделей, вирішення задач як в реальному часі, так і з позицій перспективного й ретроспективного аналізу.

Виходячи із загальної потреби удосконалення організації виробництва агропромислової продукції в національному масштабі, зростає значення його раціонального розміщення, зональної (регіональної) та господарської спеціалізації і концентрації, які виступають важливими чинниками підвищення ефективності будь-якого виробництва незалежно від форм підприємницької діяльності за рахунок адресної концентрації капіталу і мінімізації виробничих витрат, адаптації до регіональних біокліматичних, ґрунтових, демографічних та економічних умов. Для розробки регіональної концепції побудови нової системи управління інформаційним забезпеченням інвестиційної діяльності хлібопродуктового підкомплексу в контексті сталого розвитку необхідно розкрити причинно-наслідкові зв'язки між потенціалом підприємств і потребами суспільства (рис. 1). В основу схеми зв'язків доцільно покласти такі групи: потреби держави, виробничі суб'єкти та окремі особи. Потреби першої групи відображають кількісний і якісний склад зернопродукції країни, наявний потенціал підкомплексу, баланс продукції, що забезпечує продовольчу безпеку в державі та є запорукою зростання матеріального добробуту, другої групи – потреби ресурсного походження, що вимагають кількісних і якісних характеристик внаслідок обмеженості та вичерпності, третьої групи – наявність високоякісних і доступних продуктів харчування. Координатором і організатором проекту на початковому етапі можуть бути державні установи, громадські організації чи група підприємств певного профілю з подальшою передачею повноважень АТ «Житомирзерно».

Рис. 1. Комплексна модель інтеграційних зв'язків агропромислового сектору.

Джерело: власні дослідження.

Представлена концепція розвитку агропромислового сектору економіки, враховує економічні чинники і критерії організації виробничих процесів у хлібопродуктовому підкомплексі. Модель передбачає, що об'єктом державної підтримки в регіонах мають бути не місцеві органи влади, а сільськогосподарські й переробні підприємства, а також населення, що знаходиться на даній території. Така підтримка має

спрямовуватись на пом'якшення негативних соціальних процесів і прискорення структурної перебудови економіки регіону. Побудова комплексної моделі розвитку регіону передбачає досягнення більшої ефективності наукової, виробничої і адміністративної роботи в регіоні. Мета даного проекту – сприяння розвитку хлібопродуктового підкомплексу, створення за допомогою інформаційних технологій мікросередовища поєднання зусиль всіх учасників та створення передумов для оптимізації економічних перетворень у регіоні. Впровадження такої моделі передбачає: 1) розподілення окремих функцій інформаційного забезпечення суб'єктів на ринку, 2) сприяння уникненню дублювання інформаційних потоків різних компонентів системи; 3) поглиблення спеціалізації та паралелізації інформаційного забезпечення окремих суб'єктів; 4) розвиток малого і середнього бізнесу, місцевого самоврядування і їх правової підтримки регіональних галузевих формувань; 5) функціонування середовища вільного інформаційного обміну; 6) сприяння залученню інвестицій й впровадженню інновацій в галузі; 7) створення потужної матеріально-технічної бази з метою забезпечення діяльності лабораторій додержання державних та міжнародних стандартів якості продукції; 8) розробка та удосконалення діючих стандартів, контроль за їх дотриманням.

Принциповими умовами реалізації концепції комплексу є розвиток освітніх, консалтингових, дорадчих, провайдінгових, інформаційних, аудиторських та правових послуг. Координуючим органом управління комплексу пропонується розглядати АТ «Житомирзерно», основний капітал якого формується за рахунок внесків засновників (населення регіону, сільськогосподарські та переробні підприємства – елеватори, борошномельно-круп'яні, комбікормові та хлібозаводи, підприємства з виробництва макаронних виробів тощо.). Підтримку учасників пропонується проводити завдяки механізму надання грантів на конкурсних засадах, інформаційного забезпечення, здійснення функцій адміністрування і акумуляції необхідних фінансових резерв, гарантування виконання вимог угод в межах організації. Це у свою чергу дозволить підвищити ефективність діяльності суб'єктів-засновників АТ «Житомирзерно». Співробітництво в рамках акціонерного товариства передбачає надання послуг за мінімальними розцінками.

Висновки. Інформаційне забезпечення визначає напрям, результативність та наслідки прийнятих управлінських рішень щодо проведеної інвестиційної діяльності підприємств. В умовах мінливого ринкового середовища саме інформаційне забезпечення відіграє провідну роль у стратегії формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання. Якісна взаємодія у напрямі оптимізації інформаційних потоків підприємницьких структур в межах вертикальних інтеграційних утворень є запорукою успіху та відстоювання регіональних інтересів на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

Перспективи подальших пошуків сконцентровані на визначенні механізму оптимізації взаємодії суб'єктів інформаційного забезпечення на всіх рівнях.

Джерела та література:

1. Про державну таємницю. Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // ВВР України. – 1994. – №16. – ст. 93.
2. Соснін О.В. Місце інформаційної діяльності в інноваційній моделі розвитку економіки України / О.В. Соснін // Стратегічна панорама. – 2004. – № 1. – С. 170-176.
3. Емельянов Г.В. Проблемы обеспечения безопасности информационного общества // Г.В. Емельянов, А.А. Стрельцов // Информационное общество. – 1999. Вып. 2. – С. 15-17.
4. Стрельцов А.А. Актуальные проблемы обеспечения информационной безопасности / А.А. Стрельцов // Факт. – 2003. – №11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fact.ru/www/arhiv11s7.htm>
5. Шерстюк В.П. Проблемы информационной безопасности в современном мире / В.П. Шерстюк // Информационно-коммуникационные технологии в образовании. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ict.edu.ru/ft/002471/sherstjuk.pdf>.